

Kemalizm ve Türkiye Müslümanlarına Etkisi

Tarık Ebu Abdullah

31 Eki, 2017

<https://ilimvecihat.com>

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Türkiye halkının dini kişiliğini şekillendirmiş olan en önemli etkenler özellikle Millî Mücadele Dönemi, akabinde Kemalistlerin kanlı diktatörlüğü ve sonrası bugüne kadar uzanan laikliğin hâkimiyetidir. Özellikle, şu günlerde, AKP hâkimiyeti Türkiyeli Müslümanlar için çok büyük bir tehlike arz etmektedir. Lakin bu tehlikeyi fark edebilmek için Kemalizm'in Türkiye halkı üzerindeki etkisini ve hali hazırda bu etkinin zayıflaması akabinde meydana gelmiş olan yeni halin iyi fehmedilmesi lazımdır. Bu meselenin hususen şu zamanda Türkiyeli Müslümanlar için hayati bir ehemmiyeti vardır. Bunun için bu yazıda Allah'ın inayetiyle Kemalizm ve etkilerinden bahsetmeye çalışacağım inşaAllah.

Birinci kısım Türkiye'yi Kemalizm'e götüren süreci ve ikinci kısım Kemalizm'in Türkiye Müslümanları üzerindeki etkisini ve bu husus şu günlerde en önemeli etkiyi konu edecektir inşaAllah.

Bir: Türkiye'yi Kemalizm'e Götüren Süreç

Türkiye'yi Kemalizm'e götüren süreçten kast ettiğim tarihi akışın dâhilinde vaki olan hâdiseler silsileleri değildir. Bilakis 1920'de Sevr'de teklif edilen Yeni Dünya Düzeninden sonra Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasını ve bugün olduğu hal üzere laik bir Anadolu Türkiye'sinin teşkil edilmesini bilinçli hedef ve gaye edinmiş olan süreci kast ediyorum. Bu sürecin en mühim unsuru ve gayenin tahakkuk etmesini sağlayan sebebi mucibi Kemal Atatürk ve onun tesis ettiği Kemalist ideoloji olmuştur.

Bahse girmeden evvel şunu söylemek isterim. Bu mevzular hakkında konuşan herkesin şunun farkında olması lazımdır. Bu mevzular bir milletin (Türkiye halkının/milletinin) kimliğini oluşturmuş olan ve milli duygularla dokunmuş olan hassas mevzulardır. Lakin şu bir gerçektir ki bugünümüz geçmiş günlerin neticesidir. Kendimizi tanımak istiyorsak ve halimizi anlamak istiyorsak geçmişimizi bilmeliyiz. Ancak geçmişini bilen halini anlar.

Geçmiş günleri zapt eden ise hissiyat ve temenniler değildir. Bilakis geçmiş günde olmuş olanı zapt etmiş olan vesikalardır.[\[1\]](#)

Bu vesikalar Kemalistlerin kilitleri altındaydı. Millî Mücadele, Cumhuriyet'e geçiş süreci ve sonrasında Tek Parti Dönemi'nin tarihsel vesikalarına ulaşım mümkün değildi. Bir şekilde ulaşabilmiş olanları da neşrettikleri takdirde ağır cezalar bekliyordu. Kadir Mısıroğlu gibi tarihçiler o dönemin canlı şahitleridir.

Ancak son senelerde bazı gizli devlet arşivlerinin tarihçilere açılmasıyla beraber zamanında vaki olmuş olan hadiselerle şahitlik eden belgeler ve fotoğraflar gerçekten olmuş olanları anlatmaya başlamıştır.

Yeni Türkiye (Kemalist Türkiye) tarihi için çok önemli, belki en önemli olay Ağustos 1920 de gerçekleşmiş olan Sevr toplantısıdır. Zira Osmanlı geçmişinden yüz çeviren ve hiçbir yönüyle mirasçısı olmayı istemeyen bilakis, batıya mukallit, ladini ve ulusçu bir Türkiye'yi oluşturma süreci fiilen bu toplantıyla başlamıştır. Sevr Antlaşması Kemalist Türkiye'nin adeta esasidir. Meşruyetini ve davasının doğruluğunu ve gerekliliğini hep bu antlaşmaya dayandırmıştır ve bugün de hala dayandırmaktadır.

Kemalistlerin tarihine göre Sevr'in mahiyeti şöyledir:

"Sevr Antlaşması, Birinci Dünya Savaşı'na son veren antlaşmadır. Birinci Dünya Savaşı'nı kazanan İtilaf Devletleri, yenilgiye uğrattıkları Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan ile derhal barış antlaşması imzaladıkları halde, Osmanlı Devleti ile yapacakları antlaşmayı Osmanlının nasıl paylaşılacağı konusunda kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle geciktirmişlerdir. İtilaf Devletleri, San Remo Konferansı'nda (24 Nisan 1920) belirlenen antlaşma koşullarını Osmanlı Devleti'ne duyurmak için Osmanlı Devleti'nden Paris'e bir temsilci göndermesini istediler. Tevfik Paşa başkanlığında Paris'e gönderilen heyete İtilaf Devletleri antlaşma koşullarını bildirdi. Tevfik Paşa, önerilen antlaşma şartlarının, bağımsızlığı tehlikeye düşürücü niteliklere sahip olduğu düşüncesini bildirerek tekrar geri döndü. Ancak, antlaşmanın biran evvel imzalanması için İngiliz destekli Yunan kuvvetleri 22 Haziran 1920'de Balıkesir, Bursa, Uşak ve Nazilli'yi işgal ettiler. Aynı zamanda Yunanlılar, Trakya'dan saldırıya geçerek Tekirdağ'a kadar olan toprakları da işgal ettiler. Bunun üzerine İstanbul Hükümeti antlaşmanın kabul edilmesine karar verdi. Anayasaya göre barış koşullarının Mebusan Meclisi'nde görüşülerek kabul edilmesi gerekiyordu. Ancak Mebusan Meclisi kapatılıp dağıtıldığı için Padişah ve Sadrazam tarafından barış görüşmelerinin başlatılması ve kabul edilmesi için 22 Temmuz 1920'de Saltanat Şurası'nın toplanması sağlandı. Üyelerden bir tek Rıza Paşa antlaşmanın kabul edilmemesi yönünde oy kullandı. Bunun üzerine antlaşmanın imzalanması için Bağdatlı Hadi Paşa, Rıza Tefvik Bey ve Reşat Halis Bey'den oluşan şura, Fransa'ya giderek Paris yakınlarındaki Sevr kasabesindeki bir porselen fabrikasının salonunda Sevr Antlaşması'nı imzaladılar (10 Ağustos 1920). Sevr Antlaşması'na imza atan devletler Osmanlı Devleti, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Belçika, Ermenistan, Yunanistan, Polonya, Hicaz, Romanya, Çekoslovakya ve Sırp-Hırvat-Sloven Devleti. [Sevr Antlaşması](#), birçok devlet tarafından imzalanmasına rağmen hiçbir zaman Türk Milleti tarafından kabul

görmemiş ve uygulamaya konulamamış bir antlaşmadır.”[2]

Kemalistlere göre Sevr’de vaki olmuş olan gerçek bir muahededir ve Osmanlı Devleti bu muahedeyi kabul etmiş ve imzalamıştır. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti; Osmanlı halkını ve topraklarını itilaf devletlerine satmıştır. Atatürk yedi düvele karşı destansı mücadelesini vermeseydi ve İnönü’nün Lozan’da kahramanlığı olmasaydı bugün ne bir Türk ve ne de Türkiye olacaktı. Osmanlı Devleti ise millete ve vatana ihanet etmiştir. Atatürk ve silah arkadaşları hem ihaneti ve hem de istilacı düşmanları vatan topraklarından def etmişlerdir.

Atatürkçülüğün ve Kemalizm’in bina ettiği temel esas budur. Türk halkı Osmanlı’nın ihanetiyle yok olacaktı, insanlık tarihinden silinecekti ama Atatürk Türk halkını kurtardı. Bundan ötürü Türkiye halkı Atatürk’e ebediyete dek borçludur. Varlığı yokluğu ona bağlıdır. Ona yüz çevirmek en büyük cerimedir.

Muzaffer Eryılmaz[3] şöyle der: “Sevr; bir çöküş, bir bozulma, bir yok oluş belgesi olarak tarihimizin acı, en acı sayfaları içinde lekeli bir yer edinmiştir... Çünkü Sevr bizim tarihimizin en öğretici belgelerinden biri olmayı, tarihimizin en karanlık metni unvanını kazanarak hak etmiştir. Bu metin öyle maddeler içermekteydi ki, topraklarımızda kurulan her devlete ve topluma bizi yok etme hakkını vermekteydi. Evet, Sevr bir bitişin belgesidir. Bir iflasın ve korkunç bir ihanetin belgesidir. Ama daha da vahimi Sevr, Türkleri yok etmenin haritasıdır. Bu yüzden Türklerin güçlerinin bittiği, tükendikleri bir noktada yeniden doğuşu müjdeleyen o büyük çıkış ve sonrasında verilen Ulusal Kurtuluş Mücadelesi tarihin bu en inanılmaz ve şaşırtıcı zaferi; Sevr’e itirazın tek ve silinmez abidesi oldu...20. yüzyılın ilk çeyreğinde Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale ve ardında gelen Mondros’un boyun eğdiren mütarekesine karşı bir ulus, yeniden şaha kalkmış, kendisini bu topraklarda boğmak isteyenlere karşı Ulusal Kurtuluşla yeniden dirilişe, kendisine atılan boyunduruğu redde ve trajedisine başkaldırıya yönelmiştir... Anadolu, Mustafa Kemal’in onuru ve azmi öğreten, köleliğe ‘hayır’ diyen büyük bayrağı etrafında isyan ateşi yaktı...

Şairin dediği gibi dünyaya seslendi;

Mazlumların intikamını almak için doğmuşum.

Volkan söner, lâkin benim alevlerim eksilmez;

Bora geçer, lâkin benim köpüklerim kesilmez.

Yakılan ateşin kalpleri tutuşturan alevine aldırmadan, ülkeyi kendi ikballerinin derdine düşerek, düşmana peşkeş çekmeye çalışanların trajedinin zorunluluk

içeren âlemine dahi uymayan ve aslında sadece gaflet, delalet ve hatta hıyanet içeren tutumlarının sonucu olarak; Sevr'i imzalayanlar, ulusumuzun tarihinde hainliğin puslu havasını solumayı ve hazin yazgısını taşımayı hak ettiler. Tümüyle intikam üzerine kurulu duygular ve yok etme şiarıyla hazırlanan bu belge gerekli karşılığı görmeseydi bugün kuşkusuz bu belgeden daha farklı bahsederdik, ya da daha doğrusu bahsedebilir miydik? Çünkü 'Sevr' bir toplumu bütünüyle köleleştirmeye, gözbebeği yurdu üstünde iki ve hatta üç devletin kurulmasına yol veren bir utanç belgesidir..."[4]

Böylece Kemalistler tüm varlıklarını milletine ihanet etmiş ve vatani satmış olan Osmanlı'nın ihaneti üzerine bina etmişlerdir. Osmanlı vatani düşmana satmıştır. Onu kurtaran kahraman Gazi Paşa ve İsmet Paşa olmuştur.

Lütfü Kirayoğlu[5] şöyle der: "Unutmayalım. Sevr ihanettir. Sevr Osmanlı'dır. Osmanlı'nın son ihanet belgesidir. Lozan ise cumhuriyettir. Cumhuriyetin en büyük diplomatik zaferinin belgesidir. Bu belgeye ve bu belgeyi bize armağan edenlere sahip çıkacağız."[6]

Hâlbuki gerçekler başkadır. Şöyle ki...

Birincisi, Osmanlı Devleti Sevr'i imzalamamıştır. Hatta Yunanistan hariç hiçbir devlet Sevr'i imzalamamıştır. Sevr toplantısında, antlaşmaya imza atan katılımcı devletler tarafından irsal edilen heyetlerdir. Ancak heyetlerin imzalamaları sözleşme metninin yürürlüğe girmesini sağlamamıştır. Zira devletlerarası sözleşmeler ancak devletlerin yasama meclisleri sözleşmeyi onaylamasıyla resmîyet kazanır.

Kemalist tarihçi Prof. Dr. Sina Akşin dahi Sevr'in hiçbir devlet tarafından onaylanmadığını ve resmîyet kazanmadığını söyler: "ABD 1919 sonunda Avrupa siyasetinden elini eteğini çekme kararını aldı. İngiltere, Müslüman sömürgelerine ibret olsun diye Yunanistan'ı kendi uydusu yapıp Türkiye'yi ezmek kararındaydı. Fransa ve İtalya, onun müttefiki olarak bu karara katılıyor görünüyorlardı. Nitekim Sevr Antlaşması'nı birlikte yaptılar. Fakat anlaşılan, kimse Sevr'i ciddiye almıyordu ki hiçbir devlet bu antlaşmayı onaylamadı. Sevr'i, garip bir şekilde, bile bile ölü doğurdular."[7]

Ve tarihçi Murat Bardakçı Sevr için şöyle der: "Milletlerarası bir anlaşmanın imzalanmış olması, bugün olduğu gibi, o zamanlarda da metnin yürürlüğe girmesi için kâfi değildi. Metin imzalanır ve devletler kendi kanunlarının öngördüğü şekilde onayladıktan sonra 'teati ederler', yani onay belgelerini karşılıklı olarak birbirlerine verirler ve anlaşma ancak bundan sonra yürürlüğe girerdi. Sevr'in 433. maddesinde, 'Onay belgelerinin Türkiye ve üç müttefik devlet tarafından en kısa süre içinde Paris'e gönderilip bir tutanak

hazırlanmasından sonra yürürlüğe gireceği' yazılıydı. Türkiye ise anlaşmayı onaylamadı, onay belgelerinin gönderilmesi ve teatisi diye bir şey söz konusu olmadı, dolayısıyla da Sevr, bizim açımızdan hiçbir şekilde resmiyet kazanmadı.”[8]

Ateist tarihçi Ayşe Hür Sevr Antlaşmasının zaten fiilen uygulanmasının mümkün olmadığını ve resmiyet kazanmamış olduğuna şöyle dikkat çekmiştir: “Antlaşmaya göre, Çatalca'ya kadar bütün Trakya, Ege Adaları ve İzmir, Yunanistan'a; Suriye ve Çukurova, Fransa'ya; Irak ve Filistin, İngiltere'ye; Antalya ve havalisi İtalya'ya veriliyor; İstanbul ve Boğazlar İngiltere ile müttefiklerinin işgali altına giriyor, Boğazlar'ın yönetim ve denetimi milletlerarası bir komisyona devrediliyordu. Doğuda bağımsız bir Ermenistan, güneydoğuda Kürdistan kurulması planlanıyordu. Britanya'nın Anadolu'da değil, Ortadoğu coğrafyasında gözü vardı. Ancak bu coğrafyanın paylaşımı Sevr'e kalmadan, daha 1918'de bitmişti. Fransa daha 1919 Aralık ayında Türk tarafına, uzlaşmaya hazır olduğunu bildirmiş, 30 Mayıs 1919'da ise (geride beş uçak ve önemlice mühimmat bırakarak) Kilikya (Adana) yöresine çekilmişti. (Fransa 1921 yılının ocak ayında Kilikya'dan tamamen çekilerek sahneden çıkacaktı.) İtalya, Sevr süreci boyunca 'barış koşullarını' uygulamak için gireceği açık olan 'ölümcül bir savaşta' kesinlikle yer almayacağını defalarca belirtmişti. Çünkü o tarihlerde Sevr'in ancak 'silah zoruyla' kabul ettirilebileceğinin herkes farkındaydı. Örneğin Fransız Mareşali Foch'un Mart 1920'de yaptığı hesaba göre, Türkleri yenmek için en az 27 tümene ve 400 bin askere ihtiyaç vardı. Oysa o tarihlerde İstanbul'daki Müttefik askerî varlığı yedi bin, Yunan ordusunun toplamı ise 80-100 bin civarındaydı. Sevr sürecinde, aslan payını almayı uman Yunanistan ise o tarihlerde Bursa'ya kadar gelmişti. Hâlbuki Sevr ile Yunanistan'ın kazancı değil kaybı olacaktı. Çünkü o güne kadar işgal ettiği yerleri Sevr'e göre tahliye etmek zorunda kalacaktı. Müttefikler Rusya'ya karşı tampon olarak düşündükleri Kürt ve Ermeni mandasını sürdürecektir durumda olmadıklarından sorumluluğu ABD'ye yıkmak istiyorlardı. Ancak o yıllarda izolasyonist bir politika izleyen ABD, Türkiye ile savaşa girmediği için ne antlaşmanın hazırlanmasında rol aldı, ne de nihai belgeyi imzaladı. Sevr'de kurulması düşünülen 'Büyük Ermenistan'ın hamiliğini üstlenmeyeceğini daha 1920 Martı'nda ilan etti. Bunu izleyen aylarda Britanya, Fransa, İtalya ve Norveç, Ermenistan'ın savunmasıyla ilgili herhangi bir askerî yükümlülük üstlenmeyeceklerini açıkladılar. (Bunun üzerine Erivan'daki Taşnak Hükümeti Ankara ile uzlaşmak zorunda kalacak, 2-3 Aralık 1920 tarihli Gümrü Anlaşması ile Ermeni tarafı Sevr Antlaşması'nda kendisine tanınan haklardan feragat ettiğini açıklayacaktı.) Kürtlerin büyük bir bölümü, Erzurum ve Sivas kongrelerine ve Büyük Millet Meclisi'ne katılmışlar, Sevr'de Ermenilerle ortak bir Kürt devleti kurmak için kulis yapan Şerif Paşa, doğudaki bazı Kürt aşiret

liderlerinin protesto telgrafları üzerine 5 Mayıs 1920’de Paris Barış Konferansı masasından çekildiğini açıklamak zorunda kalmıştı. Başta da belirttiğim gibi Sevr’in fiilen uygulanamaz oluşu bir yana hukuki olarak da hiçbir zaman yürürlüğe girmedi. Antlaşma, Osmanlı Meclis-i Mebusan’ı 11 Nisan 1920’de Padişah tarafından kapatıldığı için görüşülmedi bile. Ankara Hükümeti ise Sevr’i hiçbir zaman kabul etmedi. Ancak antlaşma, Yunanistan dışında İtilaf Devletleri ve müttefiklerinin parlamentoları tarafından da onaylanmadı.”[\[9\]](#)

İkincisi ve çok daha önemlisi, Sevr Antlaşması baştan beri yürürlüğe sokmak için hazırlanılmış ve imzalatılmış olan bir sözleşme metni değildir. Bilakis Osmanlı Devleti’nin yıkılışından sonra Yeni Dünya Düzenini hazırlayacak ve belirleyecek olan bir projedir. İngiltere başta olmak üzere batı devletleri tarafından Osmanlı’ya nihai olarak son vermek ve topraklarına sahip olmak üzere hazırlanılmış olan bir projedir. Bu proje Türkleri tamamıyla yok etmek, ülkesiz bırakıp, köleleştirmek istemiyordu bilakis kendisini idare eden bir millet olarak bekasını istiyordu. Ama bu milletin; Osmanlı’nın varisleri olma fikrini terk etmesi ve Batıyı Osmanlı coğrafyasında var olan doğal zenginlikleri çalarken rahat bırakması gerekiyordu.

Dolayısıyla gerçek şu ki İtilaf Devletleri Türkleri ve Türkiye’yi yok etmek istemiyordu, Sevr’de bunun için toplanmadılar bilakis Osmanlı sonrasında sınırları yeniden çizilecek olan Yeni Dünyayı yeniden inşa etmek için toplandılar. Sevr İtilaf Devletleri ve Osmanlı Devleti arasında bir muahede değildir bilakis Yeni Dünya Düzeni’nin inşası için ibtida ettiği bir yol haritasıdır.

Bu yenedünyada Türkler için de bir devlet vardı. Anadolu’yla sınırlandırılmış, ulusçu ve laik bir Türk Devleti. Bu devleti birden oluşturmak mümkün değildi. Çünkü bir milleti tarihinden koparmak ve hak ettiği mirasından vazgeçirmek birden olacak bir şey değildir. Bu ancak uzun ve etkileyici bir sürecin neticesinde vücut bulmasıyla mümkün olacaktı. İşte burada Kemal Atatürk’ün başına tam manasıyla bir devlet kuşu kondu. Ona beklenmedik bir fırsat sunuldu ve o bu fırsatı değerlendirdi. Yeni Dünya Düzeni’ni oluşturacak büyük projenin içerisinde yeni Türkiye’yi oluşturma görevini o üstlendi.

Sevr’in alakadar olduğu sadece Türkiye olmamıştır bilakis bütün dünya olmuştur. Nitekim Birleşmiş Milletlerin (BM) ilk nüvesi olan Milletler Cemiyeti Sevr ile hayat kazanmıştır. Sözde Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında barış sözleşmesi olan bu metnin ilk bölümünün tamamını oluşturan 26 madde sırf Milletler Cemiyetinin misakını oluşturmaktadır. Bu misakın 22.maddesi Yeni Dünyanın yeniden inşasını Milletler Cemiyetinin hâkimiyeti altına vermektedir. Sevr Antlaşması’nın 22. Maddesi zamanımız Türkçesiyle şöyle diyor:

“Savaştan sonra, daha önce kendilerini yöneten Devletlerin egemenliğine bağlı olmaktan çıkmış ve çağdaş dünyanın özellikle güç koşulları altında kendi kendilerini yönetme yeteneğinden henüz yoksun halkların oturduğu sömürgelere ve ülkelere şu ilkeler uygulanır: Bu hakların gönençleri ve gelişmeleri kutsal bir uygarlık görevidir ve bu görevin yerine getirilmesi için işbu Misak’a güvenceler konulması gerekir. Bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesi için en iyi yöntem, bu halkların korunmanlığı (vesayetini), kaynakları, görgüleri ya da coğrafya durumları bakımından, bu sorumluluğu yüklenmeye en elverişli bulunan ve bunu kabule razı olan uluslara emanet etmektir. Bunlar Mandat’ı, Mandataire sıfatıyla ve cemiyet adına yapacaklardır. Mandataire’liğin niteliği, halkın gelişme derecesine, ülkenin coğrafya durumuna, ekonomik koşullarına ve buna benzer bütün öteki durumlara göre değişik olmasını gerektirmektedir. Eskiden Osmanlı İmparatorluğu’na bağlı bulunan kimi topluluklar, kendi kendilerini yönetmeye yetenekli olacakları zamana kadar, yönetimlerine bir Mandataire’in öğütleri ve yardımı kılavuz olmak koşuluyla, bağımsız uluslar olarak varlıkları geçici nitelikte tanınabilecek bir gelişme düzeyine erişmişlerdir. Mandataire’in seçilmesinde, her şeyden önce, bu toplulukların dilekleri göz önünde tutulmalıdır. Öteki halkların, özellikle Orta Afrika halklarının, içinde buldukları gelişme derecesi, Mandataire’in, buralarda ülkenin yönetimini, köle ticareti, silah ve alkol alım-satımı gibi kötüye kullanmaları yasaklamayı; kamu düzeniyle ahlak kurallarının süre götürülmesinin gerektirdiklerinden başka kısıtlamalara bağlı olmaksızın, inanç ve din özgürlüğünü sağlamayı; berkitilmiş yerler (tahkimat) ya da kara ve deniz üsleri kurmayı ve yerli halka ülkenin kolluk (zabıta) düzenini ve savunmasını sağlamak amacı dışında, askerlik eğitimini yasaklamayı güvence altına alacak ve aynı zamanda, cemiyetin öteki üyelerine de alışveriş ve ticaret konularında eşit olanaklar sağlayacak koşullar içinde, üstüne almasını gerektirmektedir. Son olarak, Afrika’nın Güney Batısı ve kimi Güney Pasifik Adaları gibi ülkeler vardır ki, bunlar, nüfus yoğunluğunun azlığı, yüzölçümünün küçüklüğü, uygarlık merkezlerinden uzaklığı, Mandataire’in ülkesine bitişikliği ya da birtakım başka durumlar yüzünden, yerli halkın yararına, yukarıda sözü edilen güvenceler saklı kalmak koşuluyla, en iyi biçimde ancak Mandataire’in yasaları ile ve sanki kendi ülkesinin bir parçasıymış gibi yönetebilirler. Her bir durumda, Mandataire, yönetimini üzerine aldığı ülkeye ilişkin olarak, konseye yıllık bir rapor gönderecektir. Mandataire’in kullanacağı yetkinin(otoritenin), denetimin ya da yönetimin derecesi, cemiyet üyeleri arasında önceden yapılmış bir sözleşmeye konu olmamışsa, bunlar, her bir durumda, konseye kesin olarak saptanacaktır. Mandataire’lerin yıllık raporlarını almak, incelemek ve Mandat’ların yürütülmesine ilişkin bütün sorunlar üzerinde konseye görüş bildirmekle görevli, bir sürekli komisyon kurulacaktır.”

Görüldüğü gibi Sevr sadece İtilaf Devletleri ve Osmanlı Devleti arasında bir barış teklifi değil bilakis “öteki halkların, özellikle Orta Afrika halklarının, Afrika’nın Güney Batısı ve kimi Güney Pasifik Adaları gibi ülkelere” manda yönetimleri atayan ve kontrol eden hâkim bir cemiyetin vücut bulmasıdır. Bu cemiyet bugünkü Birleşmiş Milletlerin ilk nüvesi olan Cemiyeti Akvam yani Milletler Cemiyetidir.

El mühim, Sevr projesinin dile gelmesi gereken çok yönleri vardır. Ancak bizim için burada önemli olan Sevr’in iki taraf arasında imza edilmiş olan bir barış muahedesi değil bilakis Osmanlı Devletinin ve Hilafetin yıkılmasını başlatan yeni bir dünya düzeni projesi olmasıdır.

Elbette bu proje özellikle Türkiye ile alakadar olmuştur. Çünkü Türkiye Dünya İmparatorluğu olan Osmanlı İmparatorluğu’nun meşru varisiydi. Sevr ile dile getirdikleri projeyi uygulamaya geçirmeleriyle iki senelik bir süreç içerisinde Osmanlı milletini Osmanlı olmaktan çıkardılar ve nihayet 1922 de Türkiye devletlerarası bir sözleşmeyle, Lozan muahedesiyle Osmanlı’dan kalan bütün mirasından vazgeçtiğini resmen kabul etti.

Evet! Mustafa Kemal Atatürk’ün önünü açmış olanlar ve onu Türkiye halkına musallat etmiş olanlar Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşünü hazırlamış olanların aynılarıdır.

Millî Mücadele yıllarında vaki olan hadiselerle tanıklık etmiş olan belgeler hala devlet tarafından gizli tutulmaktadır ve Atatürk koruma kanunu hala yürürlüktedir. Ama gerçek daima bir yol bulur ve kendisini gösterir. Mevzu çok büyük ve önemlidir. Mevzunun gerçek yüzüyle görünür olması için Devlet arşivlerine ve zamana tanıklık etmiş vesikalara ulaşabilen dürüst tarihçiler tarihe karşı mesuliyetlerini yerine getirmelidirler ve bugünün Türkiye halkının kişiliğini tesis etmiş olan ve Kemalistlerin egemenliklerini üzerine bina ettikleri bu yalanlarını ifşa etmelidirler. Bu sadece Türkiyeli Müslümanlara karşı bir mesuliyet değil bilakis bütün Osmanlı halkına karşı ve hakka karşı bir mesuliyettir.

Dediğim gibi, her ne kadar hususen Millî Mücadele yıllarına ve sonrası Kemalist dikta yıllarına tanıklık eden vesikalar gizli tutulsa da büyük oyunu görmek için Mustafa Kemal’in Osmanlı ordusunda subaylıktan 23 Nisan 1920’de kurulan Ankara Meclisi’nin meclis başkanlığına kadar giden yoluna bakılması ve Millî Mücadele döneminde sarf ettiği sözlere bakmak yeterli olacaktır.

İlkinde gelince, 30 Ekim 1918 de Osmanlı Devleti İtilaf Devletleriyle Mondros Mütarekesini imzaladılar. 25 maddeden oluşan bu ateşkes antlaşmasının

hükümlerine dayanarak 1 Kasım 1918 tarihinden itibaren Musul, İskenderun, İstanbul ve Çanakkale Boğazları ve daha sonra Trakya ve Anadolu'nun değişik bölgelerini işgal ettiler. Anadolu'nun işgalini özellikle mütarekenin 7. Maddesine dayandırdılar. Bu maddeye göre "Müttefikler emniyetlerini tehdit edecek vaziyet zuhurunda herhangi sevkul çeysi noktasını işgal hakkına haiz olacaklardır." Yani İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa, herhangi bir stratejik noktayı işgal edebileceklerdi. Bu ecnebi işgaline karşı Anadolu'nun birçok yerinde halk direnişe kalktı.

Mondros Mütarekesinin imza edilmesiyle nihayet bulan bu günlerde Mustafa Kemal Paşa Osmanlı Devletinin doğu sınırlarında 7. Ordu Komutanıydı. İngilizlere karşı art arda alınan mağlubiyetler sonrasında Osmanlı ordusu geri çekilmiştir. Zamanın Sadrazamı olan İzzet Paşa'ya göre Osmanlı ordusunun Filistin-Irak cephesinden geri çekilmesi Mondros Mütarekesini imza etmeyi mecbur kılmıştır.[10] Osmanlı'nın doğu sınırlarında yenilgi yaşadığı bu günlerde Mustafa Kemal "çok gizli" ile notaladığı telgrafında padişaha İngilizlerle barış yapmayı zorunlu gördüğü gibi bu barışı sağlayacak olan hükümet kabinesini de öneriyor. Önerdiği kabinenin içerisinde kendisini de harp nazırı olarak tavsiye ediyor. Telgraf şöyle:

**"Padişahın Başyaveri Naci Beyefendiye,
Çok gizli,**

Talat Paşa kabinesinin felç olmuş bir halde olduğunu, Tevfik Paşa hazretlerinin bir kabine oluşturmakta zorluklarla karşılaştığını haber alıyorum. Ordular muharebe gücünden yoksun ve zaten mevcut kuvvetler müdafaadan aciz bir hale getirilmiştir. Düşman her gün daha elverişli ve ezici şartlar kazanmaktadır. Müttefiklerle olmadığı takdirde ayrı olarak ve mutlaka barışı sağlamak lazımdır ve bunun için kaybedecek bir an bile kalmamıştır. Aksi takdirde memleketin tamamen elden çıkması ve devletimizin telafi edilemez tehlikelere uğraması ihtimal dışı değildir. Muhterem padişahımıza olan sadakat ve bağlılığım ve vatanımın selametini sağlamak itibariyle arz ederim ki, Tevfik Paşa hazretleri hakikaten zorluklarla karşılaşmışlarsa, sadaretin (sadrızamlık görevi) derhal İzzet Paşa hazretlerine verilmesi ve onun da esasî Fethi, Tahsin, Rauf, Canbulat, Azmi, Şeyhülislam Hayri ve benden mürekkep bir kabine teşkil etmesi zaruridir. Adı geçen kişilerin oluşturacağı kabinenin vaziyete hâkim olacağı düşüncesindeyim. Tevfik Paşa hazretleri size isimlerini saydığım kişilere müracaat ettiği takdirde kolaylık sağlayabilir zannederim. Uygun ise bu kişilerin şevketmeab efendimize arzını rica ederim.

**Ekim 1918
Padişahın Fahri Yaveri**

Mustafa Kemal[11]

Osmanlı Devleti için ölüm fermanı olan Mondros Mütarekesi'ni imzalayan; Mustafa Kemal'in "bu insanı muhakkak Bahriye nazırı (Denizcilik bakanı) yapın" dediği Rauf Orbay'dır. Gariptir ki bu kişi daha sonra Mustafa Kemal'in reislik ettiği TBMM'de ikinci meclis başkanı ve sonra da Başbakan olmuştur.

Mustafa Kemal'in tavsiye ettiği bu kabine sadarete geçti. Ama Mustafa Kemal çok istemesine rağmen bu hükümette harp nazırı olamamıştır. Onun tavsiyesiyle sadrazam olan İzzet Paşa ona cephede ihtiyaç duyduğunu gerekçe göstererek harp nazırlığına tayin etmemiştir.

Rauf Orbay Mondros Mütarekesi'ni imzaladığında Mustafa Kemal cepheden ayrılmış ve İstanbul'un yolunu tutmuştu bile. Padişah Vahdettin imzadan dolayı İzzet Paşa kabinesini görevden almasından sonra Mustafa Kemal yeni hükümette harp nazırı olabilmek için değişik girişimlerde bulunmuş olsa da padişahın Tevfik Paşa'yı sadrazam olarak tayin etmesiyle Mustafa Kemal'in nazırlık hayalleri nihai olarak bitmiştir.

Şimdi, Ahmet İzzet Paşa 14 Ekim 1918'de sadarete gelmiştir. Sadrazamlığı sadece 25 gün sürdükten sonra 11 Kasım 1918'de Tevfik Paşa sadarete gelmiştir. Mustafa Kemal Samsun'a 16 Mayıs 1919'da hareket etmiştir.

Pekâlâ, Mustafa Kemal 6 ay boyunca İstanbul'da ne yaptı? Bu soruyu özetle ve 5816 numaralı Atatürk'ü koruma kanununa ilişmeden Prof. Dr. Osman Akandere'nin şu sözleriyle cevaplayabiliriz:

"Mustafa Kemal Paşa, ülkenin içinde bulunduğu kötü şartlardan kurtarılabilmesi için siyasî yollardan çözüm aramanın faydalı olduğuna inanıyordu. Bu nedenle İstanbul'a geldiği 13 Kasım 1918 tarihi ile 9. Ordu Müfettişi olarak Samsun'a gitmek amacıyla İstanbul'dan ayrıldığı 16 Mayıs 1919 tarihleri arasında çeşitli temaslar ve faaliyetlerde bulunmuştu. Onun bu temas ve faaliyetleri; "kurulacak hükümetlerde Harbiye Nazırı olarak görev almak, siyasî yönden iktidara gelme ümidi tükendiğinde ihtilalcı bir yöntemle çalışarak-gerekirse padişahı bile değiştirerek- iktidarı ele geçirmek ve Anadolu'ya geçerek orduya ve millete dayanan bir kurtuluş mücadelesi başlatmak" gibi gayelere yönelik olmuştur diyebiliriz. Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde yukarıda da belirttiğimiz gibi öncelikle kendisinin ve diğer bazı yakın arkadaş çevresinin de içinde bulunacağı bir hükümeti mevki-i iktidara getirmek olmuştur. Bunun için istifa etmiş olan Ahmet İzzet Paşa başkanlığında yeni bir hükümet kurulması konusunda girişimlerde bulunmuştu Ancak bu girişimleri olumlu sonuç vermemiş ve padişahın da desteklediği Tevfik Paşa Hükümeti kurulmuş ve bilahare de

Meclis-i Mebusan'dan güvenoyu almıştı. Padişah Mehmet Vahdettin'le yaptığı görüşmeler de, ne onun ne de arkadaşlarının kurulan hükümetlerde görev alması için sonuç getirmişti. Siyasî yollardan iktidara gelmek düşüncesinin bu şekilde sonuçsuz kalması, aralarında Ali Fethi, Rauf ve İsmail(Canbulat) Beylerin bulunduğu yakın arkadaş çevresinde diğer bazı düşünceler ele alınmış ve tartışılmıştı. Bu düşünceler daha ziyade gizli bir ihtilâl örgütü oluşturmak, bir hükümet değişikliğine gitmek ve hatta gerekirse padişahı bile hal etmek şeklinde özetlenebilir.”[12]

Mustafa Kemal'in bu “temaslarını” başkaları biraz daha yakından anlatıyorlar.

Rauf Orbay şöyle diyor: “M. Kemal Paşa'nın İstanbul'da asker arkadaşlarından başka sivillerden ve bilhassa yabancılardan pek tanıdığı yoktu. Yalnız İsmail Canbulat Bey'i vaktiyle hapisneden kaçırmış olan İtalyan uyruklu müteahhit Dinari vasıtasıyla İstanbul'daki İtalyan fevkalade murahhası -sonraları Dışişleri Bakanı olan- Kont Sforza ile birkaç defa temas etti. Pera Palas Otelinde bulunurken de bu otelin müdürü Mösyö Martin delaletiyle İngilizlerin sonradan yaman bir entelijans servis elemanı olduğu anlaşılan Papaz Frew ile de iki-üç defa görüştü.”[13]

Mustafa Kemal'in yaveri Cevat Abbas Güner hatıralarında şunları yazıyor: “Atatürk, İstanbul'da bulunduğu ayların sonlarına doğru İtalya mümessili Kont Sforza ve Papaz Mister Frew ile de ayrı ayrı ve fasılalı tarihlerde görüşmüştü.”[14]

Zamanında Dâhiliye Nazırı (İçişleri bakanı) olan Ahmet Reşid Bey İngilizlerin oyunu ve İngiliz papazı Frew'in göreviyle alakalı şunları söylüyor: “Türkiye'nin harbe girmekteki acelesi düşmanlığını kamçulamış olan (İngiliz Başvekili) Lloyd George, harpten sonra Hind Müslümanlarının, hilafete sahip olan Türkiye saltanatı lehindeki ısrarlı teşebbüslerinden korkarak hilafetin Osmanlı soyundan alınmasını ve Osmanlı saltanatının imhasını iyice kurmuştu. Fakat müttefiklerinin bu amaca katılmamalarından endişe ediyordu. Bunun için gayrimeşru yollara müracaatta tereddüt etmiyordu. Bu yollardan biri Venizelos, diğeri de Frew isminde Hint hizmetinden İstanbul hizmetine aldığı casus bir papazdı. Böylece Yunanlıları Anadolu'ya saldırttı. Rahip Frew vasıtasıyla, birbirlerinden haberdar olmayarak hem Damat Ferit Paşa'yı kontrol altında tuttu, hem de M. Kemal'i yönlendirdi. M. Kemal'in Anadolu'ya gönderilmesi işini Damat Ferit'e yaptırttı. Sonra ikisini birbirine düşman ederek, saltanatı yıpratmaya çalıştı. Damat Ferit Paşa, bu oyundan habersiz olduğu için, zaman zaman işleri karıştırdı. Lloyd George, Frew ile bu işin bitmeyeceğini anlayıp, İstanbul'u işgal ederek, Sevr'i tasdik etmeyeceği kati olan meclisi dağıtarak bunun Anadolu'da (M. Kemal'in emri altında)

toplanmasını sağladı. Bir yandan da İstanbul hükümetinden, Anadolu hareketini kınamasını istedi. Kınasa, 'öyleyse bastırın' diyecek; kınamasa, mesul tutacak ve Yunanlıları içeri sürecekti. O sırada *Kuvayı Millîye*, buna cevap verebilecek seviyede değildi. Bu sebeple İstanbul hükümeti İngilizleri oyalamak maksadıyla, Kuvayı İnzibatiye'yi kurarak göstermelik bir tavır aldıysa da, Lloyd George'u ikna edemedi. Zira İngilizler, bir yandan Ankara ile de temas halindeydi."[\[15\]](#)

Meşhur Alman tarihçi ve Türkolog Gotthard Jaeschke "Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri" adlı çalışmasında zamanında İstanbul'da bulunan İngiliz Daily Mail gazetesinin muhabiri olan G. Ward Price'ın kitabından aldığı şu bilgileri aktarır:

"(Mustafa Kemal) Pera Palas'ta oturduğu sırada, Daily Mail habercisi G. Ward Price ile bir konuşma yapmıştı. Price bu konuşma konusunda şunları bildiriyor: "Pera Palas müdürü bana bir çağrı getirdi... Mustafa Kemal Paşa ile kahve içmek için..." Yüksek İstihbarat Subayı Albay T. G. G. Heywood, Price'ın, bunun bir sakıncası olup olmadığı konusundaki sorusuna "Onun ne istediğini öğrenmekte hiçbir sakınca yoktur" diye yanıt vermişti. Price, sözünü sürdürerek "M. Kemal, yapmak istediği bir öneri için Britanya resmî makamlarıyla nasıl bağlantı kuracağını" bildirmemi benden rica etti. "Bu savaşta yanlış cephede savaştık" dedi. "Eski dostumuz Britanyalılarla asla savaşmak istemezdik; bu istenmeyen savaş Enver Paşa gibi Alman dostlarınca yapılan baskının sonucu oldu. Biliyoruz, partiyi yitirdik. Yanlış yönlere götüren siyasetimizin bedelini ağır ödemeye hazırlanmalıyız. Anadolu'nun Müttefik Devletlerce bölünerek paylaşılacağını pekiyi biliyorum. Fransızların, Anadolu'nun dışında tutulmasından özellikle kaygı duyuyoruz. Orada, bu topraklar üzerindeki bir Britanya yönetiminden pek öyle hoşnutsuzluk gösterilmemesi gerekir. İngilizler Anadolu için sorumluluk kabul edecek olurlarsa, Britanya yönetiminde bulunan deneyimli Türk valileriyle işbirliği yaparak çalışma gereğini duyacaklardır. Böyle bir yetki içinde hizmetlerimi sunabileceğim uygun bir yerin bulunup bulunmayacağını bilmek isterim..." dedi."[\[16\]](#)

Osmanlı tarihi ve yakın tarih uzmanı Amerikalı tarihçi Stanford Shaw, Mustafa Kemal'in Osmanlı Harp Nazırlığında İngiliz Kontrol Subayı olarak görev yapan ve aynı zamanda İngiliz İstihbaratının İstanbul'daki başı olan J. G. Bennett'e "İngiliz subayların kontrolü altında Türk bir ordu kurmayı" teklif ettiğini yazar.[\[17\]](#)

Belki bazıları "bunlar sadece falanın filanın sözleridir. Belgeleri nerede?" diyeceklerdir. Bunlara derim ki: Belgeler devletlerin gizli arşivlerindedir.

Bunlar açılıncaya kadar hadiselerle tanıklık etmiş olan şahısların hatıratları en güçlü kanıtlardır. Buna ilaveten yukarıda isimleri geçen tarihçiler söz konusu olan zaman diliminde uzmandırlar ve İngilizce, Almanca, Fransızca kaynakları da mütalaa etmişlerdir. Hepsi bu hususta hemfikirdirler: Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmadan evvel İngilizlerle gizli temasları olmuştur.

Bunu Atatürk hayranı olan ve onunla defalarca görüşmüş olan Alman müsteşrik ve yazar Dagobert von Mikusch da "Mustafa Kemal'in İngilizlerle gizli bir anlaşma yapmakta olduğunu ve bu anlaşmanın daima da gizli kalacağını" diyerek teyit etmektedir.[18]

Nitekim yukarıda ismi geçen Alman tarihçi Gotthard Jaeschke bahsi geçen çalışmasına yaptığı mukaddimede şunları yazıyor:

"Sir Anthony Eden, 29 Mart 1944'te, 2. Dünya Savaşı'nın ortasında, Foreign Office'in 1919-1939 yıllarıyla ilgili dosyalarının iki dizi olarak (I-1919-1929, II 1929-1939) yayınlanacağını duyurdu... Böylece, 30 Ekim 1918 (Mondros Ateşkesi) tarihindeki Britanya politikasının 27 Haziran 1919 tarihine dek olan bölümleriyle 1921-1922 tarihine dek olan bölümlerinin araştırılması olanağı ortaya çıkmış oluyor... Ulusal Kurtuluş tarihine yeni bir ışık getirebilmek için yapılan bu denemede, yazar Foreign Office'in dosyalarında üzüntü verici bir eksikliğin bulunduğunu saptamış bulunmaktadır... Yazar bu kitabı hazırlarken, Majeste İngiltere Kralının Atina elçiliğinin hazırladığı ve bir istisna olarak 1919 için kullanılabilen belgeliklerinde bulunmayan önemli belgeleri kapsamadığı anlaşıldığından, bu kaynaktan hiçbir belge basılmamıştır". 1918-1922 tarihlerinde görev almış olan Yüksek Komiserlerin dosyalarının bulunması olasılığı bulunan Ankara Britanya Büyükelçiliği dosyalarından yararlanamadığım gibi, İngiltere Savunma Bakanlığı Karadeniz Britanya Ordusunun Başkomutanlık dosyalarına da bakamadım. Bu makam, doğrudan doğruya Osmanlı Harbiye Nezareti ile sırf askerî konularda ilişki kurabildiği ve bu konuda Yüksek Komiserle ilişki kurmak zorunda olmadığı için, Mustafa Kemal'in 9. Ordu Genel Müfettişliğine atanması gibi önemli olan bir sorun konusunda tam bir açıklığa kavuşamadım. Ancak, bunun dışında Ulusal Kurtuluş'la ilgili birçok konu, tarih olarak tam bir aydınlığa kavuşmuştur. Britanya politikasının eğiliminin ve özellikle Londra, Paris ve Roma'da kaleme alınan ülkeyi bölme planlarına karşı Türk savunma savaşının haklılığını erkenden kabul eden Yüksek Komiserliğin, Türkiye'ye o zamana dek sanıldığından çok daha az düşmanca baktığı da, aynı zamanda ortaya çıkmıştır." [19]

Zamanın diğer meşhur şahitlerinden biri olan Kazım Karabekir Paşa hatıratında "İngilizlerin bize açıkça Cumhuriyet teklifi" başlığını atarak

İngilizlerin asıl meramını şöyle anlatıyor:

“Bayburt civarındaki Mehdi’yi tenkil ettiğimizizin ertesi günü İngiliz kaymakamı Rawlinson İstanbul’dan Erzurum’a geldi ve hemen de beni makamımda ziyaret etti. (27.11.1335/1919). Tam iki saat konuştuk. Lord Gürzon diyor ki: (anlattıklarının hülâsası şunlardır):

Şimdiye kadar sulh yapmamamızın sebebi, Türkiye’de şimdiye kadar kuvvetli bir hükümet görmediğimizdendir. Hakiki İngiliz dostu olacak simalarla anlaşmak istiyoruz. Mustafa Kemal Paşa sulh konferansında bulunsun ve yahut sulh mukarreratına mutabık kalsın.

Endişemiz Türkiye’nin yine bir gün İngiltere’nin düşmanları tarafına geçivermesidir. Padişah hükümeti bunu yapabilir. Artık krallık ve imparatorluk modası geçmiştir. Birçok debdebe ve masraf yerine millet kendi işini kendi gören Cumhuriyete kendisi taraftardır. Bizim de padişahı, hükümet ve siyasete karıştırmayıp halife olarak istediği yerde oturmasına taraftar olmalıyız.

Gerçi İstanbul bir Türk şehri olarak kabul olunmuştur. Ancak Çanakkale itilaf devletleri tarafından işgal olunacak, ihtimal İstanbul etrafında da itilaf askeri bulunur. Zaten Türkiye bir Asya devleti demektir. İstanbul bir köşedir. Anadolu'nun idaresi ve terakkiye şevki İstanbul'dan gayri mümkündür. Bu hususta ne düşünüyorsunuz? Meselâ Bursa’da olacak bir hükümet serbesttir.”[\[20\]](#)

Kazım Karabekir bazı itirazlar ve endişeler dile getirdikten sonra Rawlinson’un sözüne şöyle devam ettiğini yazıyor:

“Rawlinson, harbe iştirak eden devletlerin hallerinin kötülüğünü ve bu arada İtalyanlarla Yunanlıların anlaşacağını fakat İtalyanların parasızlığını, Yunanlıların şarlatanlıklarını, Bolşeviklerin on yıldan önce kendilerine gelemeyeceklerini, Amerikalıların, Vilson’un ortaya attığı “Cemiyet-i Akvam” ve milliyet prensiplerini beğenmediklerini anlattı. Ben de Ona: “Ya İzmir, Antalya, Adana ne olacak? Ermeni hükümeti teşekkül edecek mi?” dedim. Şu cevabı verdi: “İzmir için ısrar edenler çıksa da Yunanlıların ne parası, ne adamı var. Biz de bütün kuvvetlerimizi çektik, İngiliz efkârı, Yunanlıların aleyhine dönmüştür. Nasıl olsa İzmir’den çıkartılacaktır. İzmir’in tahliyesiyle beraber Antalya ve Adana da kolaylıkla tahliye olunur. Ermenilerin kendi taraflarında dahi hükümet teşkil etmeleri zordur. Ben hududun Aras nehrinden geçmesini teklif ettim. Pontus falan da yoktur. Bunların ne şarlatan millet olduklarını bilirsiniz. Başvekilimizin bir mülakatta söylediği “Türkiye’de zayıf hükümetin nihayet bulmasını görmek isteriz” sözünü bazı gazetelerinizde “Zayıf Türkiye’nin nihayet bulması gibi” yazdılar. Başvekil, maksadının bu olmadığını hasseten söyledi. İngilizler, iktisaden de size büyük yardımlar yapacaklardır.”

Uzun görüşmemizi aynen 29.12.1335'de Mustafa Kemal Paşa'ya bildirdim ve Rawlinson’un kendileriyle de görüşmek arzusunda olduğunu, hilâfet,

Cumhuriyet, hükümet merkezleri meselelerindeki cevaplarımı diğer görüşmelerinde dahi kendisine iyice anlatacağımı, Rawlinsong'un son emre kadar Erzurum'da beklemek emrini aldığını ve cevap beklediğini de ilâve ettim.”[21]

İşte İngilizlerin baştan beri sundukları teklif ve vaatleri: Hilafetin kaldırılması, yerine laik bir Cumhuriyetin tesisi ve karşılığında siyasi ve iktisadi destek ve bağımsızlık.

Mustafa Kemal de kendisine sunulan bu imkânı kaçırmamıştır. Dagobert von Mikusch'un ifadesiyle “(İngilizler) Mustafa Kemal'i öyle bir neticeye isal ettiler (ulaştırdılar) ki; Mustafa Kemal bizzat kendi dostları vasıtasıyla böyle bir neticeye vasil olamazdı (ulaşamazdı).”[22]

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışında da İngiliz yardımını en açık suretiyle görmek mümkündür. Kendisi için sözde tevkif emri çıkmış olmasına rağmen İstanbul'dan İngiliz vizesiyle ayrılmıştır.[23] Samsun İngilizler tarafından tutulmasına rağmen Samsun'a indiğinde İngilizler tarafından tevkif edilmiş olmayı bırak onlarla görüşmüştür. 22 Mayıs 1919 (yani Samsun'a inmesinden 3 gün sonra) tarihli raporunda Mustafa Kemal şöyle yazıyor: “Bugün Erkânı Harbiye'nden birkaç zatı, suret-i mahsusa da Samsun İngiliz siyasi mümessili Yzb. Horst, askeri kontrol memuru Yzb. Zolther ve siyasi kontrol memuru Yzb. Mili ile temas ve mülakat ettirdim. Bu mülakat neticesinde aşağıdaki hususlar arza şayan görülmüştür.”[24]

Mustafa Kemal Samsun'da birkaç gün kaldıktan sonra Havza'ya geçiyor. Havza da 22 gün kaldıktan sonra 12 Haziran'da Amasya'ya varıyor. Burada meşhur Amasya Tamimini yayımlayarak ilk kez halkı mücadeleye çağırıyor. Sonra Tokat'a ve 3 Temmuz'da nihayet Erzurum'a ulaşıyor. Burada Millî Mücadelenin esasını oluşturan Erzurum Kongresi başlamadan evvel İngiliz albay ve gizli ilişkiler subayı Rawlinson ile defalarca görüşüyor. Tarihçi Doç. Dr. Rahmi Doğanay bu görüşmelerden bahsederken şöyle der: “28 Temmuz'da Mustafa Kemal ile yararlı bir görüşme yaptığını söyleyen İngiliz subayı görüşme ile ilgili ayrıntı vermemiştir. Ancak Mustafa Kemal'in Konferans'ta son ve resmi kararları kendisine bildireceğini söz verdiğine” işaret etmiştir.”[25]

Prof. Dr. Mehmet Çelik Erzurum Kongresinden evvel Mustafa Kemal'in bir Amerikan heyetiyle de gizli görüşmeler yaptığını söyler ve bu kongreden üzerinden nerdeyse 100 sene geçmiş olmasına rağmen hala görüşmenin tutanakları gizli tutulduğunu ilave eder.

Erzurum Kongresi 23 Temmuz ile 7 Ağustos arasında bir araya geldi. Sonra 4

ile 11 Eylül arasında Sivas Kongresi yapıldı. 16 Mart 1920 de İngilizler İstanbul'u işgal ettiler. 11 Nisan da Osmanlı Devleti Meclis-i Mebusan'ı İngilizlerin baskısıyla resmen kapatıldı. 23 Nisan 1920 de Ankara'da Mustafa Kemal'in reisliği altında Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.

Şimdi burada Dagobert von Mikusch'un sözünü hatırlatmak isterim: "(İngilizler) Mustafa Kemal'i öyle bir neticeye isal ettiler (ulaştırdılar) ki; Mustafa Kemal bizzat kendi dostları vasıtasıyla böyle bir neticeye vasıl olamazdı (ulaşamazdı)." [26]

Nasıl mı?

Mütareke sonrası vatanın vaziyetini görüşmek üzere Doğu Anadolu vilayetlerinden 54 murahhas (delege) Erzurum'da bir araya geldiler. Bu toplantıyı düzenleyen Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-ı Hukuk-u Millîye Cemiyeti (Doğu İllerinin Millî Haklarını Savunma Derneği) idi. Bu cemiyetin, bugünün tabiriyle derneğin, siyasi ve uluslararası resmi hukukta hiçbir kıymeti yoktu. Mustafa Kemal Erzurum Kongresine davet edilenlerin arasında dahi değildi. Hatta ilkin kongreye kabul edilmemiştir bile. Ancak Kazım Karabekir'in geçici kongre başkanı olan Kadı Raif beye baskı yapması neticesinde iki Erzurum murahhasını istifa ettirerek onların yerine Mustafa Kemal ve Rauf Orbay Erzurum delegeleri olarak Kongreye katılabilmişlerdir. Buna rağmen Mustafa Kemal Kongrenin ilk gününde başkan seçilmiştir.

Solcu yazar Murat Ceyişakar şöyle yazıyor: "*Son derece ilginç bir görüşme idi ve üç buçuk saat sürdü. Biz gelecek ile ilgili bütün ihtimaller üzerinde tartıştık. Milliyetçi Partinin nihai kararlarını müzakere ettik. Mustafa Kemal Paşa bana o gün kabul edilen Millî Paktı anlattı. Bu Pakt ilk defa burada ileri sürülmüştü ve milliyetçilerin ana esası olarak ele alınmıştı*". Bu görüşmede, Mustafa Kemal Paşa, Rawlinson'a kongrenin nihai metnini ertesi gün sınıra telgrafla bildireceğini vaat etmiş ve ertesi gün de "bunu büyük bir özenle" yerine getirmiştir.

Bu görüşmede Kazım Karabekir'in "dışarı çıkartıldığını" ancak daha sonra Kazım Karabekir ve Ömer Fevzi gibi Erzurum Kongresine katılan birçok delegenin Rawlinson'la gizli görüşmeler yaptığını gene Rawlinson'un anılarından biliyoruz.

Kongre için söylenebilecek ve en az üzerinde durulan konulardan biri de kongreye katılan ve Mustafa Kemal gibi düşünmeyenlerin tehdit edilmeleri ve korkutulmalarıdır. Atatürkçü düşünceye yakınlığı kuşku götürmez tarihçi Mahmut Goloğlu'nun kongreye katılan ve araştırma yapıldığında yaşayan birçok delege Mustafa Kemal gibi düşünmedikleri için Topal Osman tarafından

tehdit edildiklerini ve korktuklarını söylemiş olmalarıdır. Kongrede Mustafa Kemal ve arkadaşlarının düşüncelerine karşı çıkan Ömer Fevzi, Hüseyin Abanozoğlu, İbrahim Hamdi ve Selahaddin Abanozoğlu grubundan Ali Naci Duyduk, kongreden dönünce "*ben hemen gazetemi kapattım. Fakat asıl tehlike Giresun'daydı. Topal Osman birden bire değişmiş, bize hasım olmuştu*" derken; İbrahim Hamdi gibi bazı delegeler de kongreye katıldıkları halde Nutuk'ta ve diğer kitaplarda kendilerinden bahsedilmediğinden şikâyet etmektedir. İbrahim Hamdi aynı mektupta Giresun'da silahla dolaşan Topal Osman'ın tehditlerinden korkarak İngiltere'ye gittiğini söylemektedir.

Kongrenin tutanaklarını tutan Abdullah Hasip Ataman, "*7 Ağustosta memleketin kurtuluşuna ait bilinen temel kararlar alındıktan sonra Heyeti Temsiliye'ye (8 kişilik) dağılma kararı verdi. Bu kararnameyi bütün üyelere imzalatırdım. Beş kişi imzalamamıştı. Bunlar: Hüseyin Abanoz, Ömer Fevzi Eyüpoğlu, Yusuf Ziya, Dr. Ali Naci, Duyduk, İbrahim Kitapçı.*"

Kongreye elli delege katılıyor 8 delege Heyeti Temsiliye'ye ve Sivas'a gitmek üzere seçiliyorlar ancak bu 8 delegenin sadece üçü kararları imzalıyor. Alevi ve Zaza bölgelerinden çağrı yapılmadığı için gelmeyenler, farklı düşündüğü için Topal Osman'a tehdit ettirilen delegeler, 8 kişilik Heyeti Temsiliye'nin sadece üçüne imzalatılabilen kararlar... İnsan, temsil niteliği neredeyse İttihat Terakki'nin Karakol adlı gizli örgütünün üç elemanı ile sınırlı kalan Erzurum Kongresi'nin hangi amaçla Erzurum'da toplandığı sorusunu sormadan edemiyor doğrusu."[\[27\]](#)

Pekâlâ, Erzurum Kongresinden özetle çıkan kararlar nedir?

Bir: İşgale karşı ulusal mücadele verilecek.

İki: Vatanın bağımsızlığını Osmanlı hükümeti sağlayamazsa geçici bir hükümet kurulacak.

Üç: Hükümeti ulusal kongre seçecek. Kongrenin toplanmaması durumunda hükümeti Heyet-i Temsiliye seçecek.

Dört: İstanbul'daki Meclis-i Mebusan hemen toplanacak.

Yani işin gerçeği şu ki Erzurum'da toplanmış olan bu dernek İstanbul'dan bağımsız bir hükümet kurma kararını almıştır. Hükümeti kurma yetkisini de heyete vermiştir. Heyetin başına da Mustafa Kemal'i koymuştur.

Sonra takriben bir ay sonra Mustafa Kemal, Sivas'ta göstermelik ikinci bir kongre yapıyor: Sivas Kongresi. Göstermelik, zira Sivas Kongresine sadece 37

kişi katılmıştır. Bu 37 kişinin biri kendisidir, 19'u da yaverleridir. 4'ü de Sivas delegeleridir. Diğer 13 delege ise Kadir Mısıroğlu'nun ifadesiyle Erzurum Kongresinden evlerine dönerken güzergâh üstü olduğu için orda bulunanlardır.

Yine ilginçtir ki Sivas'ta da Mustafa Kemal'in İngilizlerle ve Amerikalı General Harbord ile gizli görüşmesi olmuştur. Bu görüşmenin de içeriği bugüne kadar bilinmiyor.

Diğer çok ilginç bir malumat da şudur: Prof. Dr. Mehmet Çelik bu toplantıda sadece bir konunun konuşulduğunu söyler. Mektep kitaplarında sayılan kongre kararların seneler sonra Ankara'da uydurulduğunu ve kitaplara yazıldığını açıkça ifade eder. Sivas Kongresinde görüşülmüş olan tek konu yeni teşekkül edecek olan Türkiye, Amerikan mandası altına mı girsin veya İngiliz mandası altına mı girsin konusudur. Sadece bu tartışılmıştır der.

Şimdi burada anlaşılması gereken önemli olan husus şudur:

Mustafa Kemal Erzurum ve Sivas'ta hal itibariyle hiçbir resmi mahiyeti kalmamıştı. Erzurum'da 3. Ordu Komutanlığı'ndan istifa etti ve ordudan ayrıldı. Padişahın yaveriydi. Onu da bıraktı. Yani hal itibariyle Mustafa Kemal hiçbir resmiyeti olmayan sıradan bir dernek başkanıydı. Halen İstanbul'da resmiyeti mahfuz olan, işleyen ve uluslararası siyasette muhatap olan bir hükümet vardı.

Pekâlâ, İngilizlerin ve Amerikalıların bu dernek başkanına iltifatları nedendir acep? Üstelik bu dernek başkanı bir asidir. En azından kendi uydurdukları tarihe göre böyledir. Nitekim resmiyette muhatap kabul ettikleri Osmanlı Devleti kendilerinin dayattıkları Mondros Mütarekesine bağlı kalarak Mustafa Kemal'i Anadolu'da baş göstermiş olan isyan hareketlerini bastırması için göndermiştir. O ise bunun tam zıddını yaparak halkı İtilaf Devletlerine karşı örgütlemeye başlamıştır. Üstelik bir de İngilizler onun için tevkif emri çıkarmışlardır.

Şimdi hali bu olan bir adamla Türkiye'nin geleceğini görüşmeleri nedendir? Bu tür görüşmelerin muhatabı resmiyeti olan ve mütareke şartlarına bağlı kalan İstanbul olması gerekmez miydi?

Bitmedi! İngiliz projesi devam ediyor. 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal ettiler. 11 Nisan'da o zamanın meşru ve Osmanlı halkını temsil eden Meclis-i Mebusan İngilizlerin baskısıyla kapatıldı. Ama evvelinde tüm üst düzey subayları tevkif ettiler. İki hariç: Mustafa Kemal ve Fevzi Çakmak. Bunun akabinde dağıtılmış olan meclis 23 Nisan'da Ankara'da toplandı. Hiçbir yasal

dayanağı olmayan dernek başkanı Mustafa Kemal Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başkanı oluverdi.

Çok kurnaz bir hileyle ve İngiliz desteğiyle hem meclisi Ankara'ya çekti ve hem de Millî Mücadelenin başına geçti. Şöyle ki: eğer Osmanlı hükümeti vatanın bağımsızlığını sağlayamazsa, Erzurum Kongresinde geçici bir hükümetin kurulması kararlaştırılmıştı. Bunun için de Meclis-i Mebusan'ın derhal toplanması kararı alındı. İngilizlerin baskısıyla meclis lağvedilince mebusanlar (milletvekilleri) Ankara'da toplandılar. Böylece temsil gücü doğrudan Ankara'da toplanan başlarında Mustafa Kemal olan meclise geçti. Böylece Mustafa Kemal Türkiye halkının siyasi temsilcisi olarak öne çık(arıl)dı.

Belki bazıları tesadüf diyeceklerdir. Derim ki: bütün o gizli görüşmelerden sonra mı? Ayrıca İstanbul meclisinin Mustafa Kemal ve Rauf Orbay'la anlaşmalı dağıtıldığını gösteren kanıtlar da vardır. Mesela bazı mebusları İngilizler kendileri Anadolu'ya götürmüşlerdir. Nutuk'ta geçtiği üzere Miralay (Albay) Selahaddin Bey'i bir İngiliz gemisi Anadolu'ya götürmüştür.[28]

Meclis-i Mebusan üyesi Yunus Nadi, hatıratında, Rauf Orbay'ın kaçıp kurtulmasını telkin edenlere şu cevabı verdiğini yazıyor: "Kararımız karar. Ancak biz hadisenin bu kadarını kâfi görerek savuşursak meclisin alt tarafı panik yaparak dağılır gider. Ben istiyorum ki meclis dağılmasın, fakat dağıtılсын. Bunu bilhassa kendim için vazife görüyorum." [29]

Rauf Orbay anlaşmayı adeta ifşa ederek şöyle diyor: "İngilizlerin meclisi basmalarını sağlamak için burada kalacağım." Ve daha açık bir ifadeyle şöyle diyor: "İstanbul'a, meclise gideceğim ve dediğiniz olmazsa Anadolu'da milli bir hükümet kurmanız için meclisin ortasında bomba patlatarak kendimi feda edeceğim!" [30]

Evet! Mustafa Kemal ve taifesi bitmek bilmeyen sahtekârlık ve kahpeliklerle Türkiye halkının başına böyle musallat oldular.

İlkin gayet Müslüman ve padişahçı görünmeye çalışan Mustafa Kemal hâkimiyetini güçlendirdikçe asıl emelini izhar etmeye başladı. 1922'nin son çeyreğinde Saltanatın kaldırılmasını mecliste müzakereye açtı ve nihayet 1 Kasım 1922'de, Atatürk "Osmanlı Devleti münkarizdir (yıkılmıştır)" diyerek Osmanlı Devletinin saltanatını resmen sona erdirdi.[31] Böylece hâkimiyet resmîyette de İstanbul'dan Ankara'ya, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne intikal etti. Atatürk'ün mutlak iktidarı altına giren meclis 24 Temmuz 1923'te yapılan Lozan Sulh Antlaşmasını kabul etti. 13 Ekim'de Ankara yeni Türkiye'nin başkenti oldu ve 29 Ekim 1923'te cumhuriyet resmen ilan edildi. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle laik devlete ve Hilafetin kaldırılmasına doğru

son adımlar atıldı ve 3 Mart 1924'te nihayet Hilafet resmen kaldırıldı. Aynı kararlar Şer'iye ve Evkâf Vekâleti sona erdirerek şer'i mahkemeler ve Tevhid-i Tedrisat kanunuyla medreseler kapatıldı.

Sonra "sırasıyla 25 Kasım 1925 de "Şapka İktisası" kanunlaştı. Eskiden giyilen başlık türlerini bırakın giymeyi, hakkında yazı yazmak bile yasaklandı. 30 Kasım 1925'te tekke, zaviye ve türbeler kapatıldı. 26 Aralık 1925'te Takvim ve Saat devrimi yapıldı. Hicri ve Rumi takvim kullanmak her şekliyle yasaklanıp, yerine 3. Papa Gregorius adına nispetle "Gregoryan Takvimi" adı verilen Hristiyan takvimine geçildi. 17 Şubat 1926'da İsviçre Medeni Kanunu Türkçe'ye tercüme edilerek "Türk Medeni Kanunu" adı verildi. 1 Mart 1926 da İtalyan Ceza Kanunu tercüme edilerek "Türk Ceza Kanunu" adı verildi. Yine aynı tarihte bütün orta dereceli okullardan din dersleri kaldırıldı. 28 Mayıs 1927'de binalar üzerindeki tarihi kitabe ve tuğraların kazınması hakkında kanun çıkarıldı. Dünyada görülmemiş bir tarihi eser katliamı başlatıldı. İstanbul Üniversitesi merkez binasının kazınmış olan tuğrası buna mühim bir örnektir. 10 Nisan 1928'de lâiklik kabul edildi. Anayasadan "Devletin dini, dini İslâm'dır" ibaresi kaldırıldı. Milletvekili yeminlerinde "vallahi" yerine, "Namusum üzerine" lafı getirildi. 24 Mayıs 1928'de Rakam devrimi yapıldı. 3 Ekim 1928'de Harf devrimi yapıldı. İslâm harfleri atılıp Latin harfleri alındı. 1 Ocak 1929'de Arapça harflerle dilekçe ve kitap yazılması yasaklandı. 1 Nisan 1931'de ölçü ve tartı devrimi yapıldı. Bin yıl boyunca kullanılan ölçüler atılıp, yerine Avrupa'da kullanılan ölçü ve tartı birimleri getirildi." [32]

Tüm bu icraatların elbette tek bir gayesi vardı: Halkı dinsizleştirmek. Dinsizleştirmek derken Mustafa Kemal ve avaneleri için ehemmiyetli olan İslam dininden dinsizleştirmektir. Yoksa diğer dinler makbuldü. Bakın durumun ne kadar vahim olduğunu Kazım Karabekir'in şu hatırasından görebilirsiniz. O, 1923 senesinde mecliste yaşadığı bir olayı şöyle anlatıyor:

"Tevfik Rüştü Bey konuşuyordu: "Ben kanaatimi millet kürsüsünden de haykırıyorum... Kimseden korkmam... Teşkilâtı Esasiye'mizde dinimiz apaçık yazılmalıdır..." diyordu. Ben söz aldım ve sordum: "Teşkilâtı Esasiye'de dinimizin İslam olduğu yazılıdır. Tevfik Rüştü Bey? Hangi kanaati haykıracağını? Teşkilâtı Esasiye'ye hangi dini yazdıracağını? Hristiyanlığı mı? Mahmut Esat Bey söz aldı ve sertçe cevap verdi: "Evet Hristiyanlığı... Çünkü İslamlık terakkiye (ilerlemeye) manidir. Bu dinle yürünmez mahvoluruz. Ve bize kimse de ehemmiyeti vermez..." dedi. Ben söz alarak dedim ki: "İslamlığın terakkiye mani olduğu Avrupalıların uydurmasıdır. Bu meseleyi istediğiniz kadar münakaşa edebiliriz. Fakat münakaşaya tahammülü olmayan bir mesele varsa, din değiştirme gayretidir. Netice İslam kalırsak mahvolmayız, fakat din değiştirme oyunuyla bizi, kolay mahvedebilirler..."

Fethi Bey söz alarak bana gayet sert, katı cevap verdi: “Evet Karabekir... Türkler İslamı kabul ettiklerinden böyle kaldılar. Ve İslam kaldıkça da bu halde kalmaya mahkûmdurlar... Bunun için İslam kalmayacağız” dedi. Ben de aynı sertlikle şu cevabı verdim: “Fethi bey bu yabancı fikri şiddetle reddederim... Ben İddia ediyorum ki Türk milleti ne Hristiyan olur, ne de dinsiz kalır. Hakikat budur... Bir milletin asırlardan beri, en mukaddes duygularını bir hamlede atabileceğine inanışınız objektif bir görüş değil, hayalinizdir. Böyle bir harekete cüret, memlekette kanlı bir istibdat ile başlar ve İstiklal Harbinin birliğini de birbirine katar. Nasıl bitebileceğini de söyleyebilirim. Düşmanlarından kanı pahasına İstiklalini kurtaran Türk milleti, hürriyetini kendi evlatlarına boğdurmayacak... Buna cüret edeceklerin de hakkından gelecektir Fethi Bey...” Mustafa Kemal Paşa’ya hitaben sözlerime şöyle devam ettim: “Paşam, maddî cephemiz zaten zayıftır, güvenilebileceğimiz manevî cephemizi de düşmanlarımızın yaldızlı propagandasına kurban edersek, dayanabileceğimiz ne kalır? Bizi silah kuvvetiyle parçalayamayan düşmanlarımız, görüyorum ki, bizi fikir kuvvetiyle mahvedecekler. Buna müsaade edecek misiniz? Siz ki millete karşı, bizi bu hale getiren belânın istibdat olduğunu, zaferden sonra milletin tamamıyla iradesine sahip olarak yürüyeceğini millet kürsüsünden dahi defalarca haykırdınız. Millet Meclisi’ni tekbirler, salâtlar arasında açtınız. İslamı’nın en yüksek bir din olduğunu hutbelerle ilân ettiniz. Hepimiz aynı iman ve kanaatle aynı yolda yürüdük. Şimdi ne yüzle ve ne hakla bir kanlı maceraya atılacağız...” dedim. Mustafa Kemal Paşa sözümü burada keserek dedi ki: “Müzakereler çok hararetlendi. Burada kesiyorum.” [33]

Evet! Mustafa Kemal’in subaylıktan put Atatürk’e “yükselişi” ihtisar ve ihmal ile böyle olmuştur. İhtisar ve ihmal ile diyorum çünkü o kadar çok yalan dolan, kahpece işleri var ki ancak kitaplara sığar.

Şunu yazmaktan da kendimi alıkoyamayacağım. Bu yazıyı yazabilmek için Atatürk ve yaptıklarıyla alakalı epeyce bir kitap ve yazı okudum. Şaşkınlıkla şunu gördüm: Bunun kadar doymaz, menfaatperest, ikiyüzlü ve kalles bir adam görmedim. “Başarısının” sırrı da tam buradadır. Menfaati için arkadaş olmayacağı kişi ve yapmayacağı bir iş yoktur. Herkesi kendi menfaati için kullanmıştır ve sonra satmıştır. Silah arkadaşlarının hatıratları ortadadır. Dileyenler okusunlar.

Bu birinci husustu. İkinci hususa gelince, Atatürkçülüğün ve Kemalizm’in Türkiye’ye hâkim olmasını sağlayan en önemli sebep Mustafa Kemal’in Millî Mücadelenin başına geçmesidir. Millî Mücadelenin başına İngilizlerin yardımıyla nasıl geçtiğini yukarıda yazdım. Millî Mücadele yıllarını ve Kemalistlerin Millî Mücadeleyi nasıl tahrif ettiklerini ve kendi emelleri için nasıl

suiistimal ettiklerini burada yazmayacağım. Bu çok uzun gidecek. Ama bütün topraklarını kaybetmiş ve Anavatan'a sıkışmış olan Osmanlı halkının milli hassasiyetini istismar ederek Mustafa Kemal nasıl kendi ideolojisini tesis etti? Bunu çok ihmal ile kısa yazmaya çalışacağım inşaAllah.

Evvvela şunu diyeyim. Millî Mücadeleyi Mustafa Kemal başlatmadı. Mondros Mütarekesi akabinde İtilaf güçleri Anadolu'yu işgal etmeye başlayınca muhtelif bölgelerde halk kıyam etti ve bunun için tanzimleşti. Ecnebi gâvurun işgalini kabul etmemesi ve buna karşı mücadele vermesi halkın dini milli iradesiydi.

Mustafa Kemal kendi (ve İngilizlerin) gizli emellerini işte bu milli iradenin üzerine kurdu.

Mustafa Kemal'in yaverlerinden olan Mazhar Müfit Bey, Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi'ninin açılış konuşmasını şu sözlerle bitirdiğini yazıyor: "En son olarak niyazım şudur ki, Cenab-ı Vacibu'l-amal Hazretleri Habib-i Ekremi hürmetine bu mübarek vatanın sahip ve müdafii ve diyanet-i celile-i Ahmediyye'nin ila-yevmi'l-kıyame haris-i asdakı olan millet-i necibemizi ve makam-ı saltanat ve hilafeti kübrayı masun ve düşünmekle mükellef heyetinizi muvaffak buyursun."

Sonra bu konuşmayı yadırgayarak Mustafa Kemal'e şöyle dediğini anlatıyor: "Erzurum nutkunuzun sonunu müftü efendinin duası gibi bitirdiniz". Bu tarz konuşmamı hoş gördüğü için sadece güldü ve "Maksadını anlıyorum, anlıyorum amma şimdi vazifemiz halkı, vatani ve esir padişahı kurtarmaya inandırmaktan ibarettir." dedi."[\[34\]](#)

Bu durumu Atatürk yıllar sonra Nutuk'ta şöyle itiraf ediyor: "Gerçek, Osmanlı Saltanatı'nın ve Hilâfetin yıkılmış ve ortadan kalkmış olduğunu düşünerek yeni temellere dayanan, yeni bir devlet kurmaktan ibaretti. Fakat durumu olduğu gibi dile getirmek amacın büsbütün kaybedilmesine yol açabilirdi."[\[35\]](#)

Sivas Kongresinde de halkın önünde "Makam-ı Celil-i Hilâfet ve Saltanata, İslamiyete, Devlete, Millete ve Memlekete manen ve maddeten hizmetten başka bir gaye takip etmeyerek... Çalışacağıma... Namusum ve bilcümle mukaddesatım namına vallah, billâh" diyerek kalem etmiştir.[\[36\]](#)

Mustafa Kemal uygun vakti gözleyen bir virüs gibi milli iradede gizlendi, millet onun hakiki emellerinden gafil, güçlendi ve şartlar lehine döndüğünde kendisini gösterdi. Zuhur ettiğinde iş çoktan bitmişti. İdarenin ve toplumun bütün alanlarında hâkimiyeti ele geçirmişti.

Doç. Dr. Serdar Sakin şöyle yazıyor: “Türk milleti tepki göstermek konusunda iradesini ortaya koymuştur ki bu, milli irade demektir. Milli irade ise Millî Mücadele’nin orijinini teşkil etmektedir. Türk milletinin bu eğilimini fark eden Atatürk, Millî Mücadeleyi bu mefkûre çerçevesinde gerçekleştirdi... Amasya Genelgesi’nde vatanın bütünlüğünün, milletin bağımsızlığının tehlikede olduğu vurgulanarak bu durumu milletin azim ve kararının kurtaracağı ifade edildi. Millî bir heyetin kurulmasının zorunlu olduğu belirtilerek demokratik rejimlerin vazgeçilmezlerinden olan ve milleti temsil eden meclis kavramının varlığı gündeme geldi. İşte Atatürk, halk temeline dayandıktan sonra bunun siyasal ayağı olan meclisi gündeme getirmiştir. Erzurum Kongresi’nde aynı doğrultuda milli iradeye dayanan bir Millet Meclisi’nin meydana getirilmesini ve gücünü milli iradeden alacak bir hükümetin kurulmasını, kongre çalışmalarının ilk hedefi olarak gösterdi. Arkasından düzenlenen Sivas Kongresi’nde ise milli iradenin Saltanat ve Halifeliği kurtaracağı görüşü ortaya atıldı. Bu çok önemli bir adım oldu. Böylece milli irade, Osmanlı saltanatının üstüne çıkarılmıştır. Kısacası Genelge ve Kongreler döneminde Atatürk, milli iradenin hâkim güç olmasına yönelik çalışmalar yaptı. Çünkü zihnindeki meşru iktidar sadece millet egemenliğine dayanan bir iktidardır. Milli irade kavramının halk nezdinde anlaşılması ve benimsenmesinden sonra da bunun yönetim sistemi haline getirilmesine yöneldi...”[37]

Nitekim Mustafa Kemal’in kurduğu TBMM’nin kabul ettiği ilk anayasa, yani 1921 Anayasası şu maddeler ile başlamıştır:

Madde 1- Hâkimiyet bilâ kaydü şart milletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. (Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Yönetim şekli, halkın mukadderatını bizzat ve fiili olarak yönetmesi ilkesine dayanır.)

Madde 2- İcra kudreti ve teşri salahiyeti milletin yegâne ve hakiki mümessili olan Büyük Millet Meclisi’nde tecelli ve temerküz eder. (Yürütme kuvveti ve yasama yetkisi, milletin tek ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi’nde belirir ve toplanır.)

Madde 3- Türkiye Devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur ve hükümeti “Büyük Millet Meclisi Hükümeti” ünvanını taşır. (Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilir ve hükümeti «Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti» adını taşır.)

Evet! Millî Mücadele Atatürk için bulunmaz bir fırsattı. O da bu fırsatı ihmal etmedi. Millî Mücadele ona bir taraftan adam kazandırıyor ve diğer taraftan da ona muhalif olanları susturuyordu. Böylece Millî Mücadele onun

hâkimiyetini inşa eden en önemli unsur olmuştur. Ama bu yeterli değildi. Arzuladığı hedefe ulaşabilmek için siyasi ve askeri hâkimiyeti ele geçirdiği gibi milli iradeyi de dini menşeyinden tecrit etmesi gerekiyordu. Bunu da iki adımda başardı:

Birinci adımda padişah ve saltanatı milli iradeye düşman gösterdi. Bu hususta İngilizlerden çok yardım aldı.

İkinci adımda “Arap” İslam dinini terakkiye münafi gerici bir din olarak çağdaş Türk’ün milli iradesine düşman gösterdi. Türk’ün milli iradesine uygun olan Kemalist ideologların yeniden tasmin (dizayn) ettikleri çağdaş Türk İslam’ıydı.

Böylece Mustafa Kemal baştan beri arzuladığına nihayet vasıl oldu. 1922’de Saltanatı kaldırdı. 1923’de cumhuriyeti ilan etti ve 1924’de Hilafeti kaldırdı. 1938’de ölünceye dek Türkiye’nin tek ve mutlak lideri oldu. Uşakları onu ölümünden sonra “ebedi şef” ilan ettiler. Rabbim bu kâfirin ateşini kat ve kat ve ebedi kılsın. Âmin.

İki: Kemalizm’in Türkiye Müslümanları Üzerindeki Etkileri

Kemalizm’in Türkiye Müslümanları üzerindeki etkileri şüphesiz pek çoktur. Hepsini burada konu etmek elbette mümkün değildir. Bunun için burada en önemli gördüğüm iki etkiden bahsetmekle iktifa edeceğim. Daha doğrusu sadece birinden bahsedeceğim. Diğer etkiyi gelecek sayıya bırakmak istiyorum. Zira bu yazı zaten çok fazla uzadı ve söz konusu etki gelecek sayının mevzusuna münasip olacak.

Bahsettiğim iki etki laiklik ve borçluluk akidesidir. Laiklik mevzusunu gelecek sayıya bırakacağım inşaAllah.

Borçluluk akidesine gelince, Kemalistler öyle bir tarih uydurdular ki Mustafa Kemal olmasaydı Türkiye diye ve Türkiyeliler diye bir şey kalmayacaktı. Türkiye milleti insanlık tarihinden silinecekti. Hepimizin anaları, babaları Yunan, İngiliz veya Fransız olacaktı. Bunun için Türkiyeli herkes ebediyete dek Mustafa Kemal’e karşı borçludur. Bunun için onu sevme, ona uyma ve onu herkesten üstün tutma mecburiyetindedir. Onun için dost olma ve onun için düşman olma mecburiyetindedir. Bütün ömrünü ona boyun eğerek ve ona kul olarak geçirme mecburiyetindedir. Ancak böyle ona karşı borcunu ödeyebilir. Doğru dini de ondan alma mecburiyetindedir. Zira gerici dinin sahipleri olan Osmanlı vatani sattı. Halkına ihanet etti. Mustafa Kemal olmasaydı hepimiz Hristiyan olacaktık, ismimiz John, Alexandre veya Dimitri olacaktı.

O kadar azmışlardır ki bundan ötürü Mustafa Kemal’e ilah olarak ibadet

etmeyi dahi hakkı olarak ikrar etmişlerdir.

Atatürk'ün gazetesi olan "Hâkimiyet-i Millîye" matbaasında Ağustos 1928'de "Türk'ün Yeni Amentüsü" basılmıştır. Şöyle diyor:

"Kahramanlık örneği olan ve vatanın istiklalini yoktan var eden Mustafa Kemal'e, onun cengâver ordusuna, yüce kanunlarına, mücahid analarına ve Türkiye için ahiret olmadığına iman ederim. İyilik ve fenalığın insanlardan geldiğine, büyük milletimin medeni cihanda en büyük mevki kazanacağına, hamaset destanlarıyla tarihi dolduran kudretli Türk ordusunun birliğine ve gazinin Allah'ın en sevgili kulu olduğuna kalbimin bütün hulusuyla şahadet eylerim."

Uşaklarından Ali Hadi şöyle diyor:

"Atatürk senin için ölüm yoktur. Olamaz! Sen Türk'ün Tanrısın! Tanrı hiç ölür mü?"[\[38\]](#)

Kemalist şair İlhami Bekir şöyle diyor:

"İlk adam, mavi gözlerle baktı toprağa,

Toprağın haritasını çizdi bayrağa;

Allah değil, o yazdı alın yazımızı."[\[39\]](#)

Buna benzer nice şirk ve küfür dolu zındıklıklar. Hepsi yalan dolan ile uydurdukları bir tarihin neticesidir. Kemalizm'in Türkiye halkına bıraktığı en büyük etki muhakkak bu borçluluk akidesidir. Bu böyle bir borç ki, hiç kimsenin hakkı buna denk değildir. Hatta âlemlerin Rabbi olan Allah (*celle ve âlâ*)'nın hakkı dahi. Allah ve Rasûlünü inkâr edebilirsin, alay edebilirsin, hakaret edebilirsin. Ama Atatürk'e... Asla.

Türkiye halkının ekserine bu akide o kadar derin yerleşmiştir ki kendileri dahi farkına varamıyorlar. Vatandaşla her şeyi tartışabilirsin ama tartışma konusu Atatürk olduğunda asla tartışma kabul etmez. Onun hakkında konuştuğun en basit tenkide dahi tahammül edemez. Onun için bir anda yeryüzünde dolaşan en şerli varlık oluverirsin.

Şüphesiz ki bu borçluluk akidesi Türkiye halkının umumuna isabet etmiş olan en büyük beladır. Bu belanın en büyük sebebi devlet okullarıdır. Zira bu borçluluk akidesini aşıl原因an en etkili kurumlar muhakkak devlet okullarıdır. Küçük yaştan başlayarak çocuklara Atatürk'ün "kahramanlıklarını" anlatıyorlar

ve ders olarak okutup ezberlettiriyorlar. Buna ilaveten her kitapta, her derste ve her yerde ya onun resmi veya ismi veya sözü veya heykeli oluyor. Böylece ona karşı borçluluk hissini çocukların hücrelerine kadar işliyorlar. Her daim ve her yerde “bu adam olmasaydı biz olmazdık” akidesini zihinlere kazıyorlar.

Hiçbir Müslüman devlet okullarının Kemalizm’i ve Atatürkçülüğü aşıladığını tartışmaz. Okul meselesine sadece bu cihetten baktığın zaman dahi terkinin vacip olduğu vazih ve zahir olur.

Ama maalesef gerçek şu ki bu borçluluk akidesi halkta çok yaygındır. Nüfuz etmediği kalpler pek azdır. Bu durum da bizi bu itibar ile Türkiye halkının durumu nedir sualine götürüyor.

Bu sualin cevabını verip bu yazıyı bitirelim inşaAllah.

Derim ki: Türkiye halkını bu bağlamda iki kısımda değerlendirmek mümkündür.

Bir taraf sadece âlemlerin Rabbi olan Allah (*celle ve âlâ*)’ya iman edenler, O’na teslim olmuş ve sadece Rasûlü Muhammed (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’i imam edinmiş olanlardır. Kemalizm’i, Atatürk’ü ve bu akideyi inkâr etmiş olanlardır. Bunlar Müslümanlardır.

Diğer taraf ise bu akideye sahip olanlardır. Bu taraf için de iki tabir kullanılmalıdır. Birincisi Kemalistlerdir. İkincisi, manası ilkinden daha geniş olan Atatürkçüler tabiridir.

Bir: Kemalistler. Kemalistler, Kemalizm diye tesmiye edilen Kemal Atatürk’ün tesis ettiği ideolojiyi tasdik eden ve yol edinenlerdir. Kemalistlerin kendi tariflerine göre Kemalizm ulusal bir modernleşme ideolojisidir. Milliyetçilik dışında pragmatizm (yararcılık), laiklik, ulusal egemenlik ve ampirik (deneysel) devletçilik gibi ilkelere dayanan sürekli bir dinamizmi oluşturmaktadır. Bazıları da Kemalizm sağ ve sol evrensel değerleri aynı anda kapsayan ve her iki değerler kümesini tek bir ulusal devlet potasında içselleştiren, antiemperyalist (bağımsız) yeni bir paradigmanın (modelin) adıdır derler. Kemalizm “akılcı”(pozitivist) paradigmayı da içeren bir “üst bilinç” devrimidir. Kemalizm, bir ideoloji olmasının yanında, yurttaşlık bilincini de içeren, düşünsel bir paradigmanın bütüncül (holistik) adıdır derler. Ama en isabetli tarifi müessisi yapıyor. Kemal Atatürk şöyle diyor: “Biz, ilhamlarımızı, gökten ve gaipten değil, doğrudan doğruya yaşamdan almış bulunuyoruz. Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız yurt; bağrından çıktığımız Türk ulusu ve bir de, uluslar tarihinin bin bir acıklı olay ve sıkıntı ile dolu yapraklarından çıkardığımız sonuçlardır.”

Bu ideoloji benimseyenler İslam'dan gayri bir din edinmişlerdir ve muayyen kâfirdirler. Yani her bir Kemalist kâfirdir.

İki: Atatürkçüler. Bu tabir ilkinden daha geniştir. Bunun için Atatürkçüleri birkaç kısma ayırmak mümkündür.

Bir kısım Kemalist ile eş manada olan Atatürkçülerdir. Bunlar manada aynı oldukları gibi hükümde de aynı olurlar. Kâfirdirler.

Diğer bir kısım ise ideoloji itibariyle Kemalist olmayan ama Atatürk'ü ve yaptıklarını bilen ve ikrar eden, onu seven ve müdafaa edendir. Bunlar da muayyen kâfirdirler. Çünkü küfrün ikrarı ve müdafaası küfürdür.

Bir de bir kesim Atatürkçü vardır bunlar ne Atatürk'ü ve ne de yaptıklarını hakikatte bilmezler. Ne sahih olan ve ne de uydurulmuş olan tarihi de bilmezler. Sadece dilden dile dolaşan "Atatürk olmasaydı baban belli olmazdı", "Atatürk olmasaydı ismin Yorgi olurdu", "Atatürk yedi düvele karşı savaştı, vatani, milleti kurtardı", "Bu ülkede ezan okunuyorsa Atatürk sayesinde" gibi sözlerle büyümüş olan ve bundan ötürü Atatürk'ü kurtarıcı olarak seven ve yeri geldiğinde müdafaa eden cahiller. Böyle bir kişide İslam'ını bozacak başka nakızlar yoksa o zaman bu tür bir cehalet küfür hükmüne mani olur. Bu kişiye haline münasip bir dille gerçekler beyan edilmesi lazım gelir. Üzerinde hüccet kaim oluncaya kadar tekfir edilmesi caiz olmaz. Allah-u Âlem.

Hülasa

Bu yazıda gücüm ve imkânlarım dâhilinde bu zor konuya ışık tutmaya çalıştım. Birçok şey dile gelmedi. Bütünün anlaşılması için elzem olan mevzuları ihmal etme mecburiyetinde kaldım. Nasıl zor olmaz ki Kemalizm bu milleti geçmişinden kopardı, onu kimliğinden etti. Onun köklerini kurutmaya çalıştı. "Senin varlığın 19 Mayıs 1919'da ilk insan Atatürk'ün Samsun'a ayak basmasıyla başladı" dedi ve "istesen de istemesen de sen de buna inanacaksın" dedi. Hicretin ilk asrında İslam'a girdikten beri hep İslam'a hizmet etmiş ve diniyle aziz olmuş olan bir milleti dininden uzaklaştırdı ve batı âlemine uşak kıldı.

Yukarıda Kemalistlerin Kemalizm tarifini zikretmekle iktifa ettim. Zira maksut onların küfrünü onların sözleriyle ispat etmektir. Ama Kemalizm'in bir de hakikati vardır. Ona yer yetmediği için hiç girmedim. Ama Kemalizm'in gerçeği için Şalcı Bacı'nın ismini zikretmek yeterli olacaktır. Şapka giymediği için asılan üç çocuk annesi Şalcı Bacı. İşte Kemalizm'in gerçeği budur.

Son olarak bu yazıyı çok ehemmiyetli bir tembih ile bitirmek istiyorum. Kişinin kimliğini doğrudan tabir eden dildir. Dil tasavvurun tercümanıdır aynı zamanda da masdarıdır. Yani insan kullandığı dile göre düşünür. Düşüncesi de dilinde zahir olur. Toplulukları, inançlarını ve icraatlarını dil inşa eder ve kıymetini dil gösterir. Binaenaleyh kişinin kullandığı dilin ferdi ve içtimai kişiliğinin binasında esasi bir ehemmiyeti vardır. Biz Müslümanız ve İslam'ın dili Arapçadır. Dikkat edin! Modern Türkçe Atatürkçüdür. Cumhuriyet döneminde kasıtlı olarak Arapça kelimeler kök Türkçe veya Fransızca gibi ecnebi dillerle tebdil edildi. Sebep? İslami kimliğini yıkmak için. O zaman sen buna karşı koymalısın. Gerçek geçmişini, İslam'ı temsil eden eski dilden, Arapçası zengin olan Osmanlı Türkçesiyle konuşmalısın.

---

[1] Vesika bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film ve benzeridir.

[2] Hafif ihtisar ile "Sevr Antlaşması" başlıklı yazı, ataturkdevrimleri.com

[3] Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD) Bilim Danışma Kurulu üyesidir

[4] "Sevr, Teslimiyetin Hikâyesi" adlı yazıdan alıntıdır, add.org.tr

[5] Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD) Genel Yönetim Kurul üyesidir

[6] "Sevr Osmanlıdır, Lozan Cumhuriyet" adlı yazıdan alıntıdır, add.org.tr

[7] "Türkiye'nin Önünde Üç Model, Telos Yayınları, 1997, sayfa 42

[8] Padişah Vahdettin Sevr'i imzaladı yalanı, belgelerlegercektarih.com; "Hiç endişelenmeyin, Sevr'i biz zaten onaylamamıştık", Hürriyet gazetesi, 31 Ağustos 2003

[9] Padişah Vahdettin Sevr'i imzaladı yalanı, belgelerlegercektarih.com; Ayşe Hür, Öteki Tarih, cild 2, 5. baskı, Profil Yayıncılık, İstanbul 2013, sayfa 88 ve devamı.

[10] Feryadım, 27/28. İstanbul 1993 baskısı

[11] Atatürk'ün Bütün Eserleri, 2/232. Kaynak Yayınları, Üçüncü baskı 2003

[12] "Millî Mücadele'nin Başlarında Mustafa Kemal Paşa'da Sine-i Millet Düşüncesi İle Askerlikten İstifası Öncesi ve Sonrası Kendisine Gösterilen Bağlılıklar" başlıklı yazı. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 11. Sayfa 249,250.

[13] Hatıraları ve Söylemedikleriyle Rauf Orbay, 31,32. Yakın Tarihimiz Yayınları baskısı 1965

[14] Cepheden Meclise Büyük Önder ile 24 Yıl, 214. Gürer Yayınları, 6.baskı 2008

[15] Gördüklerim Yaptıklarım, 341,342. 2.baskı 2014

[16] Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri, 2/10,11. Yeni Gün Yayıncılık 2001

[17] From Empire to Republic, 1/358,359. Türk Tarih Kurumu baskısı 2000

[18] Aktaran Kadir Mısıroğlu, Geçmişi ve Geleceği İle Hilafet, 232. Sebil Yayınevi 4.Baskı 2010

[19] Kurtuluş Savaşı ile ilgili İngiliz Belgeleri, 1/11,12,13 Yeni Gün Yayıncılık 2001

[20] Paşaların Kavgası, 66,67. www.e-kitaparşivi.com

[21] Paşaların Kavgası, 68. www.e-kitaparşivi.com

[22] Dagobert Von Mikusch, Ghazi Mustapha Kemal (la Résurrection d'un peuple), Gallimard, Paris 1931, sayfa 273. (Kaynak:

belgelerlegercektarih.wordpress.com)

[23] Belgenin aslı için : Sultan Vahdettin M.Kemal'i niye Anadolu'ya gönderdi? İngilizler niçin izin verdi? Oyun içinde oyun, belgelerlegercektarih.wordpress.com

[24] Atatürk Anadolu'da, 49. (Kaynak: turkcetarih.com)

[25] İngiltere'nin Ankara ile İlişki Kurma Çabaları ve Rawlinson'un Rolü, 63. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Mayıs-Kasım sayısı 2002

[26] Dagobert Von Mikusch, Ghazi Mustapha Kemal (la Résurrection d'un peuple), Gallimard, Paris 1931, sayfa 273. (Kaynak: belgelerlegercektarih.wordpress.com)

[27] Erzurum Kongresi ve "Türklüğün arkadan hançerlenmesi" başlıklı yazı. politikagazetesi.org

[28] Nutuk, 1/51. Türk Devrim Tarihi Enstitüsü, 9. Baskı 1969

[29] Kurtuluş Savaşı Anıları,179,180. Çağdaş Yayınları 1978

[30] Cehennem Değirmi - Siyasi Hatıralarım, 303,304 ve 334-340. Truva Yayınları 2004

[31] Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Hukuk-i Hâkimiyet ve Hükümrânînin Mümessil-i Hakikisi olduğuna dair Heyet-i Umumiye kararı. No. 308, 1/2 Kasım 1922. Bk: Düstur, III. Tertip, 3. Cilt/152, 153.(Kaynak: belgelerlegercektarih.wordpress.com)

[32] Ahmet Anapalı, Şapka Takmayı Mezardan Çıkartıp Asarlar. Ağustos 2010. (Kaynak: dunyagerceklerim.blogspot.com.tr)

[33] Yeni İstanbul gazetesi, 1970. (Kaynak: belgelerlegercektarih.com)

[34] Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk ile Beraber, 1/85.Türk Tarih Kurumu yayınları 1986

[35] Nutuk, 6. Bölüm: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Toplanması, 3. Konu: Hükümetin Kurulması.

[36] Sivas Kongresi Tutanakları, sayfa 5. Haz: Uluğ Iğdemir, 1969 (Kaynak: belgelerlegercektarih.wordpress.com)

[37] Atatürk'ün Yönetim Sistemi, beyaztarih.com

[38] Kasım 1938 tarihli ve 11 sayılı Yarım Ay dergisinden aktaran: Doç. Dr. Fikret Başkaya Paradigmanın İflası, Doz Yay., İstanbul 1991, sayfa 89.(Kaynak: belgelerlegercektarih.wordpress.com)

[39]Kaynak: belgelerlegercektarih.wordpress.com